

УДК 352-043.86

DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.2.11>

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОЄКТНОГО УПРАВЛІННЯ

Явтушенко А.В. – асистент кафедри
публічного управління та адміністрування
Херсонського державного аграрно-економічного університету
ORCID: 0000-0002-8901-0533

Проаналізовано процес моделювання проектного управління та його інструментарій на приклади розвитку територіальних громад. Обґрунтовано, що моделі розвитку територіальної громади із застосуванням проектного менеджменту є унікальними. Наводяться приклади застосування проектного менеджменту до конкретних територіальних громад. У статті запропоновано моделі розвитку територіальних громад, на основі сучасних підходів, методичні підходи до аналізу людського потенціалу територіальної громади. Узагальнено і розвинуто підходи щодо суспільного розвитку. Показано взаємозв'язок різних моделей та підходів у запропонованій комплексній моделі розвитку територіальної громади. Розкрито понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема спроможності громади, ендогенного потенціалу та його структури (економічний, фінансовий і людський складники).

Ключові слова: *ресурси територіальних громад, модель, управління, процес, територіальні громади, системний, синергетичний, глобалізаційний, інформаційно-інноваційний, кластерний, корпоративний, соціальний, культурно-духовний, еколого-орієнтований та інші підходи; модель розвитку територіальної громади.*

Yavtushenko A.V. Formation of a model of territorial community development with the use of project management tools

The process of modeling project management and its tools on the examples of development of territorial communities are analyzed. Examples of application of project management to concrete territorial communities are given. In article models of development of territorial communities, on the basis of modern approaches, methodical approaches to the analysis of human potential of territorial community are offered. Approaches to social development are generalized and developed. The interrelation of different models and approaches in the proposed complex model of territorial community development is shown. The conceptual and terminological apparatus of the research is revealed, in particular the capacity of the community, endogenous potential and its structure (economic, financial and human components).

Key words: *resources of territorial communities, systemic, synergistic, globalization, information and innovation, cluster, corporate, social, cultural and spiritual, environmentally oriented and other approaches; a model for the development of a territorial community.*

Постановка проблеми. Територіальна громада є природною формою організації, тому місцеве самоврядування – це результат тривалого процесу розвитку суспільства та вид управлінської діяльності, при якому об'єктом управління є одночасно і його суб'єкт. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування є джерелом активності, діяльності, якому притаманна творчість, що спрямована на вирішення питань місцевого значення. При цьому це не просто реакція на зміни в навколишньому середовищі, а й ініціація перетворень. Значущою підтримкою у цьому процесі є проектне управління та його інструменти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу наукових праць вітчизняних і закордонних вчених підтверджують актуальність проблем, пов'язаних із функціонуванням територіальних громад. Так, дослідженню окресленої

проблеми приділяють увагу Т. Азарова, В. Білецький, П. Дігтяр, В. Нанівська, Р. Патнам, П. Цегольник та інші. Однак здебільшого вони були присвячені загальним питанням правового регулювання їх діяльності. Питання реалізації територіальною громадою права на місцеве самоврядування розглядаються в роботах В. Алексєєва, В. Бабасва, І. Видріна, В. Куйбіди, Н. Нижник та інших.

Формулювання цілей статті. Незважаючи на суттєвий внесок зазначених науковців у теоретико-методологічне обґрунтування питання формування моделей і підходів до забезпечення розвитку територіальних громад, залишається мало дослідженим питання аналізу нових наукових підходів та можливостей їх застосування при моделюванні розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу: Реформа місцевого самоврядування в Україні актуалізує потребу в забезпеченні можливостей моніторингу успішності діяльності об'єднаних територій. Основна частина проблем, які з'являються в процесі життєдіяльності територіальних громад здебільшого пов'язана з нестабільністю розвитку економічного і соціального середовища, які в першу чергу свідчать про неефективне функціонування традиційних моделей і підходів щодо забезпечення функціонування територіальних громад.

Мета статті – сформулювати теоретичні та методичні положення про застосування традиційних і нових підходів суспільного розвитку на основі інструментів проектного управління, які проявляються в забезпеченні ефективного функціонування територіальної громади та розробці моделі щодо їх застосування при плануванні розвитку територіальної громади.

Територіальна громада є природною формою організації, тому місцеве самоврядування – це результат тривалого процесу розвитку суспільства та вид управлінської діяльності, при якому об'єктом управління є одночасно і його суб'єкт. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування є джерелом активності, діяльності, якому притаманна творчість, що спрямована на вирішення питань місцевого значення. При цьому це не просто реакція на зміни в навколишньому середовищі, а й ініціація перетворень. Значущою підтримкою у цьому процесі є проектний менеджмент та його інструменти.

Поняття «модель», «моделювання» використовуються в усіх без винятку науках і на всіх етапах наукового дослідження. Вивчення моделі відображає фундаментальні властивості об'єкта, допомагає виявити ключові ознаки аналізованих процесів, дослідити їх динаміку, виявити причинно-наслідкові зв'язки. Модель обов'язково містить прогностичний аспект, пов'язуючи інформаційний образ теперішнього з теоретичним образом майбутнього [1]. Концепція управління проектами є порівняно новою, проте сама практика реалізації проектів, вочевидь, налічує не одну тисячу років, аналізуючи сучасний стан впровадження і реалізації проектів, можна зазначити, що на сьогодні управління ними стало загальноновизнаною методологією здійснення управлінської діяльності [3]. Для розуміння процесу моделювання проектного управління розглянемо основні функції які входять до проектного управління, перші чотири, що спрямовані на управління цілями, визначаються як основні функції, а саме:

1. Управління обсягом проекту – здійснення контролю проекту за допомогою встановлення його мети та завдань.
2. Управління затратами – фінансовий контроль проекту завдяки здійсненню аналізу та складанню звітів про затрати.
3. Управління часом – це планування, складання календарних графіків та їх контроль для забезпечення вчасного виконання проекту.

4. Управління якістю – забезпечення виконання стандартів якості, встановлених для проекту.

Наступні п'ять, що спрямовані на управління певними об'єктами, називають додатковими функціями, зокрема:

1. Управління людськими ресурсами – спрямування і координація діяльності людей, залучених до проекту.

2. Управління комунікаціями – накопичення інформації, якою обмінюються члени проектної команди, керівництво, сприяючи успішному завершенню проекту.

3. Управління контрактами/постачанням – відбір, переговори і підписання замовлень, контроль за постачанням матеріалів, устаткування і послуг (обслуговування).

4. Управління ризиком – базується на знаннях та досвіді із зазначенням умов реалізації конкретного проекту і залежить від ступеня невизначеності проекту.

5. Управління проектною інтеграцією – забезпечення належної координації всіх функцій проекту [4].

Важливим цьому процесі є поєднання основних функцій управління проектом із інструментарієм, який для цього застосовується, так як ефективність проекту залежить від рішень, які приймаються на кожній стадії його здійснення. Залежно від типу проекту, масштабів і суті, в його реалізації можуть взяти участь різна кількість учасників та організацій територіальної громади, де кожен буде виконувати свої функції.

Децентралізація влади в Україні спрямована на забезпечення ефективної реалізації прав громадян, надання публічних послуг належної якості, збільшення прав і повноважень місцевих громад. Однак на сьогодні існує величезна кількість проблем із існуванням та діяльністю територіальних громад. Тому, побудова моделей розвитку територіальних громад із застосуванням інструментів проектного управління та їх практичне використання дасть змогу подолати певні проблеми, що наразі гальмують розвиток громад. Моделювання проектного управління відбувається за низкою етапів, до яких належать такі категорії:

– учасники проекту: управлінці-фахівці, що відповідають за планування визначення мети і завдань, а також за оцінку їх виконання та відповідальні за виконання робіт, визначених проектним графіком;

– обсяг робіт та чітко окреслений передбачуваний результат проекту;

– строки проекту;

– бюджет проекту;

– відповідність проекту визначеним стандартам;

– ресурси проекту.

У процесі проектного управління використовуються відповідні інструменти, що представлені у табл. 1.

Для того щоб визначити робочу структуру проекту, необхідно призначити керівника, і сформувати команду, які в подальшому визначать завдання, та закріплять за ними виконавців та міру їх відповідальності. Серед основних завдань визначено такі:

– захищати законні соціальні, економічні та інші інтереси селян;

– сприяти відродженню економіки та соціальної сфери села Київської області;

– підтримувати розвиток села шляхом навчання та інформаційне забезпечення;

– сприяти процесові формування аграрної політики.

Таблиця 1

Інструменти проектного управління

Процес	Інструменти
Визначення обсягу робіт	Робоча структура проекту
Створення команди проекту	Організаційна структура
Планування послідовності робіт	Сіткові графіки
Календарне планування	Діаграми Гантта
Планування витрат	Структура затрат за проектом
Оцінка проекту	Вартість грошей у часі, скориговані бюджети
Розподіл ризику і відповідальності	Контракт
Зміни параметрів	Аналіз чутливості й ризиків
Лідерство	Призначення керівника проекту

Важливим фактом є також те, що саме населення значною мірою впливає на функціонування сформованих ними органів, становлення місцевого самоврядування, тобто в процесі становлення певних проектів розвитку територіальних громад, необхідно насамперед залучати місцевих жителів, для вирішення питань місцевого значення шляхом розширення функцій та форм діяльності територіальної громади, яка є суб'єктом місцевого самоврядування, що і задекларовано в законодавстві України. Відповідно до вищенаведеного, категорію “місцеве самоврядування” доцільно розуміти не тільки як право та реальну здатність територіальної громади під власну відповідальність вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України, а й як відповідну практичну діяльність. Аналіз наведених прикладів щодо створення моделей територіальної громади із застосуванням інструментів проектного менеджменту доводить актуальність та доцільність їх використання у місцевому самоврядуванні.

Висновки. На даному етапі розвитку, сучасна наука пропонує безліч підходів до аналізу суспільного розвитку. Побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні забезпечується децентралізацією, яка супроводжується передачею значних повноважень та фінансових ресурсів від органів центральної влади – органам місцевого самоврядування. На сьогодні територіальним громадам належить виняткова місія щодо впливу на усі аспекти суспільного життя та кожної людини. Тому впровадження інструментів проектного менеджменту щодо створення моделей територіальної громади є раціональними та відповідають вимогам часу. Одним із напрямів подальших наукових розвідок порушеної у статті проблематики може стати дослідження щодо визначення можливості доповнення відомого інструментарію новими методами та засобами.

Стратегічною метою усіх без винятку територіальних громад повинна стати самоорганізація, що особливо актуалізує синергетичний підхід. Значною мірою його застосування залежить від демократизації управління місцевим розвитком, а також інтересів суб'єктів, які визначають поведінку територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Розуміючи таку поведінку як складний комплекс поєднання соціальних, економічних, ментально-психологічних та інших чинників, слід враховувати, що загальний результат функціонування територіальної громади залежить від налагодження партнерства у громаді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8.04.20 .
2. Лібанова Е.М., Хвесик М.А. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
3. Вольська О., Ковпанець Є. Удосконалення фінансової децентралізації місцевого самоврядування. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2020. № 4. С. 31-36. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.4>
4. Потравка Л., Пічуря І. Публічне управління розвитком туристичної галузі в умовах трансформацій національної економіки України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2020. № 3. С. 30–36. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.3.4>
5. Губа М.І., Карташова О.Г. Розвиток сільських територій через публічно – приватне партнерство. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1414>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.4.21

REFERENCES:

1. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid (8.04.20) [in Ukrainian].
2. Libanova, E.M., Khvesyk, M.A. (2014). Sotsialno-ekonomichnyi potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv: natsionalna dopovid. Kyiv: DU IEPSR NAN Ukrainy, 776 s. [in Ukrainian].
3. Volska, O., Kovpanets, Ye. (2020). [Udoskonalennia finansovoi detsentralizatsii mistsevoho samovriaduvannia]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Ekonomika*, (4), 31–36. Retrieved from <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.4>.
4. Potravka, L., Pichura, I. (2020). [Publichne upravlinnia rozvytkom turystychnoi haluzi v umovakh transformatsii natsionalnoi ekonomiky Ukrainy] *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Ekonomika*, (3), 30-36. Retrieved from <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.3.4> [in Ukrainian].
5. Huba, M.I., Kartashova, O.G. (2019) Rozvitok sil's'kih teritorij cherez publichno – privatne partnerstvo [Development of rural areas through public-private partnership] *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvitok. № 4*. Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1414>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.4.21 [in Ukrainian].